

גַּמְאָעָה גַּמְאָעָה

נֶשֶׁגֶן • נֶשֶׁגֶן

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
המחלקה ללימודים המזרחי והתקון
הפקולטה למדעי הרוח והחברה

בתמיכת קרן סורף

ג'מעה جماعة

תשנ"ז • א

עורך
אבי רובין

הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
תשנ"ז

כתב העת ג'מעה נערך על ידי
תלמידים של המחלקה ללימודים המזרחי והתקון
באוניברסיטת בן-גוריון בנגב

המערכת
עמרי פו, דיקלה צימבליסטה, ורד הוכמן

עריכה מדעית
ד"ר חגית רם

"יעוץ מדע
ד"ר דror זאבי, ד"ר גבריאל פיטרברג

עריכה לשונית
דינה הורביץ

כתובות המערכת והמנהלה:
ג'מاعة, המחלקה ללימודים המזרחי והתיכון
הפקולטה למדעי הרוח והחברה,
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, באר שבע 84105

	טבלה העניינים	דביר העורך	עידו שחף	גבריאל פיטרברג	עמנון שור	אהוד טולדאנו	רשיומות ביקורת	עמרי פו	ויקי הינה	נקודות למחשבה	דרור זאבי	אייריס אגמון	על המחברים תקצירים באנגלית	
7														
11														
36														
49														
67														
91		Robert D Kaplan, <i>The Arabists</i>												
95		עמי אלעד-בוסקילה (עורך), בית לחוף נחר												
101		האימפריה העותמאנית כחברת מנויות												
104		הבאר (ממנה שאבו מוסלמים)												
111														
ix														

מאמרם יוגש למערכת בשני עותקים מודפסים ברוחם כפולים. רצוי לצרף דיסקט.
הנחיות לרישום הפענות ומראי מקום אפשר לקבל במערכת.
האחריות לכתוב במאמרם חתום חלה על מחברת המאמר בלבד.
לאחר שהמחברת אישרה את נוסח המאמר העורך, המערכת אינה מהויבת לכל ורישת
נוספת מצדיה.

דבר העורך

וمن רב עבר מאו קבע ליאופולד פון ראנקה שההיסטוריה יכול ואף נדרש לתאר את העבר כהוינו באמצעות המקורות העומדים לרשותו, מקורות שהם כשלעצמם אפשריים מבט ניטרי אל מציאות העבר, אם רק יודעים לעשות בהם שימוש נכון. כולם,ربים חולקים על קביעעה "ראאנקיאנית" זו. יותר ממאה שנים של מחקר היסטורי כדיציפילנה אקדמית הבירю הייטב כי עובדות לא בהכרח "מרבירות בעד עצמן", גם לא באשר הן בחוקת "היסטוריה".

סטודנט ממוגע, תוצר של מערכת החינוך העל-יסודית, עלול להיקלע למובכה הרבה כבר בשלב המבוא למדיו באוניברסיטה, עת אומרם לו כי יתרך מאוד שמה שהוא לומד לא התרחש "באמת" מוחץ למוחו הקודח של מי שכתב את הדברים, שדברי ימי הנביא מוחמד אינם אלא מה שטרבי, אבן-חשאום או אבן-אסחאך הנויח ולא יותר מכך, שהאיימפריה העותמאנית שלאחר המאה השש עשרה לא בהכרח שקעה בנזון ובשותפות כפי שוכר כל תלמיד מלמדיו בתיכון, ובכלל, שההיסטוריה היא פרי כתיבתם של בני אנווש ולא אבר של עובדות טبع. מערכת הלימודים העתידיונית אינה מעודדת בדרך כלל חשיבה היסטוריגרפית או ביקורת מקורות, התלמידים המתכוונים לבחינות הבגרות לומדים "עובדות היסטוריות כחוויות", ובගיימם לאוניברסיטה הם מתקשים לעיתים לקבל את האפשרות שההיסטוריה אינה יותר מאשר שיח של היסטוריונים.

כתב עת זה הוא פרי עבודה משותפת של סטודנטים וחוקרים, והוא מזועד במידה רבה – אך לא רק – לסטודנטים; לפיכך, המכנה המשותף למאמרם הכללים בו אינו מקרי. נראה לנו אך טבעי שהגיבור הראשון של ג'מאעה יתמקדש בהיסטוריגרפיה, לאחר שהוא מודרך בעיות שכברתו תשיע, לדעתנו, לפתח גישה ביקורתית יותר כלפי המקורות שעימם עובד הסטודנט במהלך לימודיו לתואר הראשון ולתארים מתקדמים.

כל המאמרים בגולין זה עוסקים בשאלות הקשורות במחקר המורה התיכון: שלושה מאמרים עוסקים בהיסטוריגרפיה, ומאמר אחד נוגע בסוגיה מתודולוגית, אם כי מפרשנטיבית אנתרופולוגית. במאמרו "אלברט חוראני המנוח ושאלת האוריינטלים" טוען נבריאל פיטרברג כי גישתו של חוראני להיסטוריה עותמאנית ולמחוזות דובי

חומר לפרסום יש לשלווה עבורי:
מערכת ג'מאעה
המחלקה ללימודיו המורה התיכון
אוניברסיטת בר-גוריון בנגב
באר שבע 84105
טלפון והמערכת: 07-6472476
fax: 07-6472952
דואר אלקטרוני: jamaa@bgu-mail.bgu.ac.il

כותרות של ספרים ומאמרים ושמות מתרבים יופיעו כפי שהם במקור, אם הם נכתבו באותיות עבריות או לטיניות, ועל פי כללי התעתיק הפונטי המפורטים כולה התעתיקאים, אם הם נכתבו במקור באותיות אחרות. מונחים בערבית ובפרסית יכתבו על פי תעתיק פונטי, כמפורט בלח. מונחים בתורכית עותמאנית יתועתקו על פי התורכית המודרנית.

כללי התעתיק לכתב העת ג'מאעה

האות	מערבית	תעתיק מפרסית									
ء	ف	ف	ר	ر	ر	ג	ג	ג	א	א	א
ب	ق	ק	ז	ز	ز	נ	ن	ن	ב	ب	ב
ג	ك	ك	ذ	ذ	ذ	ڦ	ڦ	ڦ	پ	پ	پ
د	خ	خ	س	س	س	س	س	س	ت	ت	ت
ه	ل	ل	ش	ش	ش	ش	ش	ش	س'	س'	س'
ו	م	م	هـ	هـ	هـ	هـ	هـ	هـ	ג'	ג'	ג'
ו'	ن	ن	ڏ	ڏ	ڏ	ڏ	ڏ	ڏ	ڙ	ڙ	ڙ
ז	هـ	هـ	ط	ط	ط	ط	ط	ط	ه	ه	ه
ז'	هـ	هـ	ڻ	ڻ	ڻ	ڻ	ڻ	ڻ	ه'	ه'	ه'
ڻ	ي	ي	ع	ع	ع	ع	ع	ع	ڻ	ڻ	ڻ
ڻ'	ي	ي	ڻ'	ڻ'	ڻ'	ڻ'	ڻ'	ڻ'	ڻ'	ڻ'	ڻ'